

כ"ה אב ה'תש"פ		כניסת שבת	יציאת שבת
ירושלים	18:48	20:01	
ת"א	19:03	20:04	
חיפה	18:55	20:04	
באר שבע	19:05	20:03	

אירליו של צחוק

פרשת "ראה"

פרשת "ראה" נפתחת בהצגת האלטרנטיבה הגדולה: **"ראה, אנכי נתן לפניכם--היום: בְּרָכָה, וְקִלְקָלָה."** (וי"א, כ"ו)

מאז הוֹצֵרָה, מסתובבת האנושות סביב עצמה, ובפי-כל מנקרת שאלת היסוד: מה קורה כאן? לאן הגענו? מי יזם את הפרויקט הזה, מה המטרות שלו, והאם יש לו דרישות מאתנו?

כבר בתחילת דרכה סותה האנושות לדרכים עקלקלות בדמות עבודת אלילים, ואילו רבים אחרים העדיפו להטיח דעתם מן השאלה המציקה באמצעות בילוי זמנם באופן שלא ישאיר להם זמן לחשוב; וגם מי שזכה לגלות את ה' ואת דרכיו, מצוותיו ומטרותיו, זקוק לחיזוק תמידי לזכור שמה שמתרחש כאן הוא זמני, מחנה מעבר לקראת מגורי הקבע.

אמר **רבי אהרן ליב שטינמן זצ"ל**: בצווי "ראה", מציגה התורה הדרכה לחיים: היינו עצור לרגע והתבונן במעשיך!! כי "אדם שחי באפן שטחי – חייו אינם חיים, רק מי שמעמיק – חייו חיים".

רבים סבורים, כי השימוש בכח הבחירה מתבצע בפועל רק לעתים רחוקות. לדעתם, האדם בוחר בטוב ומחליט החלטה כללית לשמור תורה ומצוות, ומכאן ואילך ארוכה הדרך לפנינו עד הבחירה הבאה. אולם לאמיתו של דבר, גם בדרך זו רבות הן המהמורות שיש להימנע מלהיתקל בהן, וללא מאמץ, ללא סלילת דרך בינות למכשולים, עלולים אנו למעוד ללא הרף. חכמינו הורו לנו ושיננו את הכלל: "ארבעה צריכים חיזוק, ואלו הם: תורה ומעשים טובים, תפילה ודרך ארץ" (מסכת ברכות דף ל"ב, ב'). ללא התאמצות והתחזקות, לא יוכל האדם לשמור תורה ומצוות.

"את-הברכה--אשר תשמעו, אל-מצות ה' אלקיכם, אשר אנכי מצוה אתכם, היום." (שם, כז)

מספרים, **שרבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל**, הגיה על החומש הפרטי שלו לצד הפסוק בפרשתנו: **"את-הברכה – אשר תשמעו"** את התיבות הבאות: "זוהי גופא הברכה עצמה – להיות שומע, להיות 'מקבל'".

אין לך מעלה מבורכת, מחכימה ומעצימה את האדם, יותר מתכונה זו!

בקבץ התורני 'אחינוזר', מופיעה עדות מעניינת בשמו של מרן רבי חיים עוזר גרודזינסקי זצ"ל, כך: "אדם שמתרגל להיות 'מקבל' ונחות דרגה, באופן טבעי יש לו חיים טובים ונינוחים יותר. הוא אינו מתנשא על האחר, ולא מחפש לרשת את מקום זולתו, ואדרבה, הוא רק מחכים ומשכיל בכח השמיעה יותר מן האחרים".

"אלה החקים והמשפטים, אשר תשמרון לעשות, בארץ, אשר נתן ה' אלקי אבותיך לך לרשתה: אבד תאבדון את-כל-המקומות אשר עבדו-שם הגוים, אשר אתם ירשים אתם--את-אל-היהם: על-ההרים הרמים ועל-הגבעות, ותחת כל-עץ רענן." (וי"ב, א'ב')

אם כן, הציווי הראשון שנצטוו בני-ישראל לעשות בהיכנסם לארץ-ישראל, הוא להשמיד את כל אתרי הפולחן האליליים שהקימו עמי כנען בארץ-ישראל. וידוע שהתורה היא נצחית בכל מקום ובכל זמן, וגם עכשיו ניתן לנו אפוא הציווי הזה – ראשית-כול יש להשמיד את העבודה הזרה.

אולם חז"ל אומרים שהיצר לעבוד עבודה זרה הוחלש לגמרי. אם-כן, מדוע מופיע הציווי הזה ראשון בתורה הנצחית? הדבר יובן על-פי תורת ה**בעש"ט**, על הפסוק:

"כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי..."

על פסוק זה אומר הבעש"ט: כאשר האדם מפריד את עצמו מהקב"ה – מיד הוא כביכול עובד עבודה זרה. אם "לא מחשבותי מחשבותיכם", מיד "לא דרכיכם דרכיכם". כלומר, אין שלב-ביניים בין דבקות בקב"ה לבין עבודה זרה, אלא ברגע שהאדם מתנתק מהדבקות בקב"ה, הוא כבר עובד עבודה זרה כביכול.

וכך מפרש הבעש"ט גם את הפסוק **"ויעבדתם אל-הים אחרים"** – "תיכף שסרתם מאת ה', מיד ועבדתם אל-הים אחרים". אם האדם אינו יודע ומרגיש שהקב"ה הוא מקור כל הכוחות ושהכול נשלט ומכוון על-ידו, הרי זה עצמו כבר עניין של עבודה זרה.

אם כן, האמונה האמתית היא להאמין ולהבין שאין שום שליטה וכוח לשום דבר בעולם חוץ מהקב"ה. גם הטבע נשלט על-ידו, ואין שום דבר הקורה בעולם שאינו בהשגחה פרטית מלאה של הקב"ה. אלא שיש דברים שבהם אנו רואים בגלוי את יד ה', ויש דברים שהיד האלוקית נסתרת ואינה גלויה לפנינו, אבל האמת היא שהיא מכוונת כל פרט.

לכן הציווי הראשון הוא **"אבד תאבדון את-כל-המקומות אשר עבדו-שם הגוים"** – בראש ובראשונה יש לבטל את העבודה הזרה, ולא את העבודה הזרה עצמה, אלא גם "את כל המקומות" – את עצם נתינת המקום לעבודה זרה, וזאת על-ידי ההכרה ש**"אין עוד מלבדו"**.

היום, שבת קודש, אנו בשבת מברכים **חודש אלול**, חודש הרחמים והסליחות. בעוד חמישה שבועות בדיוק, בראש השנה, יום הדין, נעמוד ונאמר בקול נרגש: **"ותשובה ותפילה וצדקה, מעבירין את רוע הגזרה"**.

ונשאלת השאלה: ביום זה הרי בלבנו אנו חוזרים בתשובה, עומדים בו בתפילה, אבל העצה השלישית – חסומה! אז החכם עיניו בראשו, רואה הוא את הנולד, ומרבה בחודש אלול את **הצדקה**.

והצדקה אינה מתבטאת רק בנתינת כסף, צדקה היא גם ויתור לזולת, גם חיזק לזולת, גם עזרה, גם עידוד, גם מילה טובה.

המילה "שמחה" מופיעה 12 פעמים בספר דברים, 7 מתוכן בפרשת השבוע שלנו. כשבוחנים את ההקשר, מגלים שהשמחה מגיעה תמיד כשאנחנו **נותנים לאחר** ומשתפים אותו בשמחה שלנו.

השמחה מופיעה בסעודת החג שאליה מזמינים עניים, או באירוע חגיגי שבו דואגים לשתף גם את האלמנה והיתום, וכן הלאה.

רש"י בפרוש שם (טז, יא) מסכם את המתכון לשמחה במילים הבאות: **"אם אתה משמח את שלי – אני משמח את שלך"**. כלומר, הקב"ה אומר אם אתה תדאג לאנשים "שלי", לעני, לחלש, למי שאין לו – אני אשמח אותך ואת משפחתך.

בעידן של רדיפה אחרי האושר, זוהי תפיסת עולם מהפכנית: הפרשה קוראת לא לחפש את השמחה במקומות רחוקים או בתארים ובהישגים חומריים, אלא להבין שהמקור האמתי שלה נמצא ביחס שלנו כלפי הזולת.

מקום גדול ניתן בפרשת השבוע לעזרה שיש להגיש לעני ולאביון ולדרך נתינת הצדקה.

"עשר תעשר, את כל-תבואת זרעך, היצא השדה, שנה שנה." (יי"ד, כ"ב)

כל עסק שרוצה להתרחב ולהצליח, מחפש שותפים שישקיעו בו, אולם למצוא שותף עסקי טוב ואיכותי, בעל יכולות כספיות, אמין, שאפשר לסמוך עליו שיתמסר להצלחת העסק? לא קל למצוא!

הנה תגלית דרמטית, שגילה ה**חפץ חיים** זצ"ל בספרו 'אהבת חסד' פ"כ: יש שותף כזה! עשרה אחוז מהרווחים שלנו, לא חמישים חמישים, עשרה אחוזים מרווחינו – ואנו זוכים במתנה הנשאפת ביותר ובשותף הטוב בעולם, לא פחות ולא יותר: השותף שלנו הוא בורא עולם!

זוהי שותפות נדירה וייחודית, שותפות רוחנית. יש לנו את הזכות והיכולת להכניס את ביתנו ואת חיינו למסגרת שותפות עם אבא שבשמים, שותפות אמת פעילה ופוריה עם מי שמנהל את העולם.

זהו חיבור אמין וקבוע עם בורא עולם, שותפות שאפשר לסמוך עליה, שותפות שיכולה לפתור כל בעיה ומצוקה, וגם להזניק את רווחי העסק – הבית שלנו לשיאים חדשים.

כשהאדם מפרש מעשר כספים, ומעניק חלק מהכנסותיו לטובת הזקוקים לכך, לטובת המטרות היקרות לבורא עולם, כמו עניים וזקקים, לומדי תורה וארגוני חסד, בורא עולם ממנה אותו **לגזבר אישי שלו בעולם הזה**; וכשהאדם ממלא את תפקידו בנאמנות, אינו מועל בפיקדון שניתן לו, ומפרש מהכנסותיו בקביעות ובדייקנות – הוא מוכרז כגזבר נאמן המבצע את מלאכתו נאמנה, וכדאי לתת לו עוד ועוד.

בספר **"ומתוק האור"** מובא רמז נאה לכך שהמעשר מביא את **מזלו** של האדם. אומרת התורה לאדם, תן צדקה, וכמה שתיתן – הנתינה תביא לך **מזל**. ומהיכן לומדים את זה? "עשר" את המילה "תעשר", כלומר: עשירית של האות ת' הנה מ'. עשירית של האות ע' הנה ז'. עשירית של האות ש' הנה ל'. עשירית של האות ר' הנה כ'. קבלנו: "מזלך". המעשר – הוא מזלו והצלחתו של האדם!

פעם נשאל הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א: יש יהודים שהפרישו ממנו רב לצדקה, והפסידו באותה שנה הרבה כסף, הייתכן? הרי כתוב בצדקה: "עשר בשביל שתעשר" ו"בחוננו נא בזאת!" השיב רבי חיים: מי שזכאי לעשירות בגלל שעושה לצדקה, ובכל זאת הפסיד כסף, אזי מגרעים לו מחובותיו. משל למה הדבר דומה? למלך שחילק מתנות למקורביו ביום שעלה לגדולה, והיה אחד מהם חב למלך חוב גדול, אמר לו המלך כי המתנה שמקבל ממנו היא המחילה על החוב. וכי אין זו מתנה?

ואומר הנביא (דניאל ד', כ"ד): "וְחִטָּאָה בְּצִדְקָה פְּרִיקָה" – ומפרש רש"י: "חטאתך בצדקה פרוק מעל צוארך", כי צדקה מכפרת את חטאיו של אדם.

"נתון תתן לו, ולא ירע לבבך בתתך לו: פי בגלל הדבר הזה, יברכך ה' אלקיך, בכל-מעשך, ובכל משלח ידך." (ט"ו, י')

כלל זה צריך להיות חדור במוחו של כל יהודי: ממצווה לעולם לא מפסידים. לבד מהשכר הרוחני שיקבלו עושי המצוות בעולם הבא, ממתין להם גם שכר רב בעולם הזה.

וככל שנאמץ את העני, את הצדקה, את הנתנה בחפץ לב, את התשוקה והרצון לקחת חלק בצדקה, וניתן בכל הלב וכמה שיותר – כך נזכה לראות עין בעין כי הצדקה פתחה לנו שערים, הטיבה עימנו, העניקה לנו חיים מאושרים, כי כך נקבע בפרשת השבוע – בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלוקיך, זה המפתח לברכת שמים!

שעוני יוקרה מאוספים נדירים, הוא תחום המגלגל מיליונים רבים. ברחבי תבל ישנה קבוצה לא מבוטלת של אנשים, שהתחביב שלהם הוא איסוף – ולפעמים גם סחר בשעוני זהב או מותג יוקרתיים, שמחירים נע מעשרות אלפי שקלים ועד מיליונים.

ר' יעקב הלפרין, מנכ"ל אופטיקה הלפרין נמנה על חובבי שעוני זהב היוקרתיים. ביום מן הימים נחפץ לשעון זהב יוקרתי העומד למכירה. הוא בירר על השעון, עמד על טיבו, ייחודיותו ואיכותו, וכששמע שמחירו עומד על 200,000 ש"ח – בחושיי החדים הבין כי מדובר במחיר מציאה עבור שעון שכזה, וביקש לרכשו. החברה המוכרת התחייבה כי השעון יסופק תוך 3 חודשים, ולו לא נותר אלא להמתין לבואו.

התקופה חלפה, וביום בו יצא לקחת את השעון, קיבל ר' יעקב שיחת טלפון מידידו, שסיפר לו על טרגדיה נוראית שפקדה משפחה קשת יום, כאשר קצר חשמלי הוביל לשריפת ענק, שכילתה את הבית, ארונותיו, הבגדים, הריהוט, הציוד – הכל נשרף. "שומי שמים!" – ביכה הידד – 'משפחה נזקקת מאז השעון, עמד על טיבו, ייחודיותו ואיכותו, וכששמע שמחירו עומד על 200,000 ש"ח – בחושיי החדים הבין כי מדובר במחיר מציאה עבור שעון שכזה, וביקש לרכשו. החברה המוכרת התחייבה כי השעון יסופק תוך 3 חודשים, ולו לא נותר אלא להמתין לבואו.

ר' יעקב שמע, ושקע בהרהורים. למעשה יש לו ברגע זה 200,000 שקל ביד, הסכום המיועד לרכישת השעון היוקרתי, שהוא מצפה לו כבר שלושה חודשים. קשה לומר שהוא מחויב לוותר על חלומו לרכוש את השעון, ומנגד – איך יערב לו לרכוש שעון בסכום כזה, אשר יכול לכסות חמישים אחוז מהנזק של המשפחה האומללה שכל ביתה עלה בלהבות?!

דקות ארוכות התלבט. צד אחד בלבו גער בו כל הזמן: 'את השעון הזמנת, והוא שלך. תרכוש אותו כמותוכן, ואחר כך תיתן תרומה יפה, אפילו הגונה, כמה אלפי שקלים. מה קרה? האם כל עולה של המשפחה המסכנה הזו מוטל עליך?' – ואילו הצד השני לא ויתר, ושב והעלה בעיני רוחו את דמעת המשפחה על ילדיה, נטולי בית, זרוקים ברחוב ללא כל צרכים בסיסיים. 'הסכום שבידיך יכול להציל אותם. האם בעד שעון מוותר אתה על הצלת משפחה?!'

לא קלה היתה המלחמה הזו, הקרב התוך-לבבי הזה. בסופו, הכריע באומץ ובגבורה: המשפחה הנזקקת שבייתה עלה בלהבות, יקרה בעיניו יותר מכל שעון יוקרתי. הוא וידא שיכול לבטל את עסקת הרכישה, ובחר לבטלה, להציל את המשפחה, להעביר לה את 200,000 השקלים שבידו. וכדי להשלים את המשימה, בבחינת 'מצוה גוררת מצוה', גייס ר' יעקב גם את אחיו, שיתן גם הוא 200,000 ש"ח נוספים, ובכך הושלם הסכום שאיפשר את הצלת המשפחה ושיקום ביתה!

אם נראה שהסיפור מסתכם בזאת, הרי שיש לו המשך מפתיע: שלוש שנים אחר כך, בתחילת שנת תשע"ז, פרצה שריפת ענק במבואות ירושלים. היא התלקחה ביערות שסביב המושב 'בית מאיר', ועד מהרה פרצה אל המושב פנימה, והחלה אוכלת מכל הבא ליד. מכוניות היו למאכלות אש, גינות אש עלו בלהבות, בתים נשרפו כליל. בנסי ניסים הצליחו כוחות ההצלה לחלץ את בני האדם מהיישוב, אולם הנזק היה אדיר, עשרות בתים הפכו לעיי חרבות שרופים עד היסוד...

בין הבתים הניצבים ביישוב, נמצא גם ביתו של ר' יעקב הלפרין. הוא לא היה ביישוב באותו יום, אולם בני ביתו שהו בבית, חולצו אף הם יחד עם שאר תושבי היישוב, והותירו מאחור בית נאה ומטופח, יפה ומהודר.

רגע לפני שהצטוו העיפו מבט לעבר הבית וסביבותיו, כשליכם מבין שכנראה זו הפעם האחרונה שהם רואים אותו עומד על תילו, שכן האש משתוללת ושרפת הכל...

יום וחצי היה היישוב סגור ומסוגר, תושביו הוברחו ורק כוחות הכיבוי וההצלה פעלו בו. לאחר מכן ניתנה הרשות לתושבים לשוב ולהיכנס אל היישוב, ואז ראו הכל את היקף האסון – עשרות בתים שעלו באש, נזק עצום ובלתי נתפס. רק בית אחד שרד: בית משפחת הלפרין!

הבית מימין שרוף כולו, גם הבית משמאל, גם הבתים ממול. האזור כולו שרוף לחלוטין, הבתים כמו נעלמו אל תוך חור שחור ומפוייה. רק ביתה של משפחת הלפרין ניצב בגאון, לא ניזוק אף לא בשריטה קלה. האש הגיעה אל הגדר המקיפה את החצר, ופשוט דילגה באלגנטיות אל הבית הבא. ביתם היה להם לשלל, הבית היחיד שניצל כולו!

לא מעט אנשים באו למקום, בוהים במחזה הפלאי. בית אחד, שעמד בטבורה של הדליקה, בעיצומה של השריפה, אולם מאכלות האש דילגו מעליו והוא נותר שלם ויפה כשהיה. ואין זאת אלא שבית זה הוא עדות דוממת ומרעידת לב, עד כמה כח הצדקה שניתן למשפחה שביתה נשרף – היה כתעודת ביטוח לביתו של מי שהתמסר כל כך למענה, כיצד עמד בורא עולם בהשגחה פרטית והגן על ביתו של מי שנענה לזעקתה של המשפחה ניצולת האש, לבלתי יקרב אליו ניצוף או גחל.

אומר הקדוש ברוך: "הוא הציל אברך שביתו נשרף ועזר לו לשקם, אף אני אציל את ביתך משריפת ענק!"

סיפור מופלא זה, שפורסם בספר 'האמנותי ואספריה', ממחיש כמה גדול כח הצדקה, עד היכן הוא מגיע. הנה כי כן, בידיכם להיכנס למושב 'בית מאיר' ולראות בעיניים, שכח הצדקה הוא הפרקליט החזק ביותר בשמים, יש בו עוצמה אדירה, יש לו כח עצום, ובית שניצב על תילו כשכל הבתים מסביב שרופים – הוא עדות לכך.

הבה נבין גם אנו, כי כשפונה אלינו עני ומבקש עזרה, כשניתנת לנו הזדמנות לתת צדקה, בידינו הדבר לרכוש עכשיו פרקליט רב כח, שיטען לזכותנו לפני בית דין של מעלה ולהיטיב את מצבנו. וככל שניתן, ברוחב לב, בשמחה, בהתלהבות ובהתרגשות – כך נזכה לראות את ברכת ה' עין בעין ולחוש את עוצמת ברכת הצדקה בכל מעשי ידינו!

"... ונתנו-לך רחמים ורחמך והרבך, פאָשר נִשְׁבַּע, לַאֲבֹתֶיךָ." (י"ג, י"ח) ואמרו חז"ל: שלשה סימנים יש באומה הישראלית. רחמנים ביישנים וגומלי חסדים. רחמנים דכתיב: "ונתן לך רחמים ורחמך" (יבמות).

בסדר י"ג מדות של רחמים נאמר "ורב חסד ואמת". ובגמרא (ר"ה יז) שאלו חז"ל: הרי שתי מידות אלו סותרות זו את זו שכן "רב חסד" מובנו לפנים משורת הדין ואילו "אמת" הוא דין, והיאך יתכן חסד ואמת יחדיו?! ותיירצו חז"ל: בתחילה "ואמת" ולבסוף "ורב חסד". ופירש רש"י: כשרואה הקב"ה אדם שאין העולם מתקיים בדין נוהג במידת החסד. וכבר הקשו המפרשים: אם כן, היה צריך להיכתב קודם "אמת" ורק אחר כך "ורב חסד"? יתירה מזו: הלא י"ג מידות הן מידות של רחמים וחנינה, ואי"כ היאך נמנה בתוך מידות אלו "אמת" שהוא דין?!

וביאר רבי אברהם יעקב פאם זצ"ל בספרו עטרה למלך: בגמרא (שבת קנב) אמרו חז"ל על הפסוק "וְנָתַן-לְךָ רַחֲמִים וְרַחֲמָךְ" (י"ג-י"ח): "כ"ל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים", ולמדנו מכאן גודל חסדו של הקב"ה:

כאשר מגיע לאדם עונש כדון, ח"ו, מה עושה הקב"ה ברוב חסדיו? הוא מזמן לאדם שיעשה איוושהי פעולה של רחמים עם הבריות, ובזה יזכה לרחמי שמים (מדה כנגד מדה).

מכאן נוכל להבין את הקשר ההדוק בין ה"אמת" ל"רב חסד", כי מכך שהקב"ה ממציא לאדם הזדמנות להטיב לזולתו כדי שיזכה הוא עצמו בדין, מתקבלת האפשרות של "ורב חסד ואמת" הבאים כאחד לפי הסדר. שכן ה"אמת" – להטיב עם האדם בדין, נובעת מתוך ה"רב חסד" ולכן ראוי "אמת" זו להכלל ב"יג מדות של רחמים.

פעמים שישנה גזרה ח"ו על האדם, והקב"ה רוצה לתת לאדם הזדמנות להינצל מן הגזרה הזו. כדי שיהיה ראוי לביטול הגזרה, מביא הקב"ה על האדם לפתע ניסיון ובוחר אותו: לפתע מגיע אליו אדם אחר, ומבקש ממנו רחמים; יתכן שהוא מבקש ממנו עזרה בגופו או בממונו; לעיתים הוא מבקש ממנו מחילה על חטא שחטא כנגדו; פעמים אחרות המבקש מתחנן לקבל ויתור, או לפחות דחיית מועד פירעון החוב שהוא חייב לו. והאדם מתחבט עם עצמו: האם לרחם על האדם שלפנינו?

בשעה זו שהוא מתנסה באותו ניסיון הוא אינו יודע כי ניסיון זה נועד לטובתו, כדי שכאשר ידונו בקרוב בעניינו בבית דין של מעלה, יוכל הקב"ה להשתמש ברחמים אלה שהפעיל כלפי חברו, ובהנהגת מידה כנגד מידה ילכו גם עמו במידת הרחמים וירחמו עליו במשפט.

אשרי המשתמש במתנה נפלאה זו, בפרט בחודש הרחמים והסליחות וכהכנה ליום הדין, לרחם ולוותר לזולת לפניו משורת הדין. ומן השמים ירחמו עליו לתת לו ולבני ביתו בריאות איתנה ושפע ברכה וצלחה.

לע"נ אסתר מזרחי בת יחזקאל וכתון ז"ל
נלביע"ב ב' טבת ה'תש"פ. ת.נ.צ.ב.ה.

לע"נ ר' יצחק ב"ר נסים מזרחי ז"ל
נלביע"ב י"ח תשרי ה'תשס"ט. ת.נ.צ.ב.ה.